

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Hegyedévre	4 "
Helyben háshoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kéziratok visszaadását
vagy megőrzését nem vállaljuk.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Gazdaérdekek és a törvényhozás.

(K. Ö.) A magyar gazdák most tartják Szatmáron országos gyűlésüket. A gazdaggyűlés annak a szükséges kapcsolatnak a megteremtésével is foglalkozik, mely a törvényhozás és a gazdaérdekek között kell hogy fennálljon. Ennek a kapcsolatnak a megalkotása bár természetesnek látszik, mégsem könnyű. Tulajdonképpen agrárpárt nálunk nincsen, sokan azt mondják, nem is kell, hogy legyen és így a gazdaérdekek törvényhozó kezelése a gazdákra, mint a törvényhozás egyes tagjaira van bízva. Az országgyűlési képviselők azonban bár mennyire is gazdáknak érezték magokat, első sorban pártberek, kiket a pártkeret és párthatározat lekötnek.

Ennek az a szomorú következménye, hogy bár a múltban is nagy számmal gazdák ültek a parlamentben, ezek is vigan megszavazták azokat a törvényeket, melyek az agrárválságot sietteték. Igazi merkantilizmust megteremteni nem tudunk, mert az kereskedelem és ipar nélkül el sem képzelhető. Pedig magyar nemzeti ipar és kereskedelem csak a jövő zenéje. A mezőgazdaság boldogulását pedig lehetetlenné tettük oly nyugati ideák propagálásával, melyek a hazai földben gyökeret verni nem tudtak.

A viszonyok azonban jobbra fordultak. A társadalmi szervezkedés felkeltette a gazdák öntudatát. Kezdték észrevenni, hogy egymásra vannak utalva és hogy szolidaritás nélkül nem boldogulhatnak.

Egy különös jelenséget kell itt leszegoznünk. A szolidaritás érzete csak akkor kezdett a gazdáknak jobban kifejlődni, amikor az agrárvédelem következtében a gazdáknak, hogy úgy mondjam, jobb sorsuk lett. Amit a magam részéről úgy szeretnék kimagyarázni, hogy a szegénység apatikussá teszi az embert, míg a jobb sors felrázza az indolenciából és arra serkenti, hogy a meglevő eredményt meg is tartsa, sőt fokozza.

Ennek azután az volt az eredménye, hogy a gazdák a parlamentben, bármely párthoz tartoznak is, hogy gazdaérdekről volt szó, összefogtak és nem egy győzelmet arattak. Ez szinte konsternálta azokat a köröket, melyek hozzá voltak szokva, hogy a gazdák nem értenek egyet és így könnyen legyőzhetőek. Itt tenni kell valamit, gondolták a merkantilisták és kieszték azt a csodabogarat, melyet a nagypublikum közé dobtak, hogy más az agrárius és más a gazdálkodó. Ezzel sem mentek sokra, mert a józan gondolkodású ember csakhamar belátta, hogy a földet turó gazdálkodónak nem lehet ellensége az agrárius, aki az agrár-

politikát csinálja és pedig abban az értelemben, hogy a mezőgazdálkodó érdekei a politikában érvényesüljenek.

Nagyon helyesen cselekedett tehát a Magyar Gazdaszövetség, amikor a szatmári gazdaggyűlés programjába a parlament és a gazdaérdekek közt való viszonyt is felvette. Mert, mint említettük, javult a helyzet, de korántsem oly mérvben, mint azt a mezőgazdaság egyetemes érdekei megkövetelik.

Az országgyűlés által hozandó törvények irányítói az ország gazdasági életének. Nekünk tehát csak oly törvényeket szabadna hoznunk, melyek míg egyrészt nem sértik a gazdaság érdekeit, másrészt minden érdeket ennek a nagy egyetemes érdeknek alávetnek. Vagyis minden szempontot a mezőgazdaság szempontjából kell mérlegelni. Mi hasznos reá nézve és mi nem sérti érdekeit. Ez nem egyoldalú politika, hanem a különböző gazdasági érdekek kiegyenlítése. Más szóval az ország közigazgatási boldogulását csak a mezőgazdaság fejlődésére lehet alapítani. Ezt különben mindenki, iparos és kereskedő is elismeri, máskülönben nem lesné az egész ország szivszorongva a termés eredményt.

De szükség van ennek a kérdésnek a taglalására azért is, mert soha oly erővel nem rontottak neki az agrárvédelemnek, mint mostanában. A szatmári gyűlésnek meg kell győznie a közkormányzatot arról, hogy a mezőgazdák nélkül gazdasági politikát nem lehet csinálni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, szeptember 28.

Berzeviczy Albert elnök egynegyed 11 órakor nyitja meg az ülést.

A múlt ülés jegyzőkönyvét észrevétel nélkül hitelesítik.

Elnök jelenti, hogy október hó 4-én 6 Felsége nevenapja alkalmából hálaadó istentisztület tartatik, melyre a miniszterelnök ur a Házat meghívja. Felhatalmazást kér egyben, hogy a Ház nevében 6 Felségének nevenapja alkalmából a Ház hódolatteljes jókívánságát tolmácsolhassa. (Helyeslés a Ház minden oldalán.)

Bemutatja továbbá Henzi Brissonnak a francia képviselőház elnökének sürgönyét, melyben megköszöni a magyar képviselőház részvételét a touloni katasztrófa alkalmából.

Tudomásul szolgál.

Elnök: Az elnökségnek több előterjesztése nem lévén, jelenti, hogy Désy Zoltán a házszabályokhoz kért szót, amit megadott neki.

Désy Zoltán: A miniszterelnök tegnap felszólalása készteti őt szólásra.

A miniszterelnök Ráth Endrének adott válasza a házszabályokkal ellenzék. A mi-

niszterelnök ugyanis azt mondta, hogy nézete szerint az interpellációs jog használata nálunk tultengésben van.

Felkiáltások jobbról: Ugy van! Ugy van! (Zaj.)

Désy Zoltán: Hogy hogy van, azt ne döntsük így el. (Zaj. Derűtség.) Bizik képviselőtársai pártatlanságában s reméli, hogy ezt az »ugy van-« nem fogják eldönteni.

A miniszterelnök azt is mondta, hogy nem muszáj és nem is kell válaszolnia egyes interpellációkra. (Zaj.) Kifogásolja azt a tételt, hogy az interpellációk más alkalmakkor adott válaszokkal is el vannak intézve. A miniszterelnök oda konkludál, hogy a házszabályok szerint meginterpellált miniszter 30 napon belül nyilatkozik, de nem köteles nyilatkozni. Tiltakozik az ellen, hogy a miniszterelnök pártját és a vele együtt küzdő függetlenségi pártot meggyanúsítsa azzal, hogy visszaélnék a házszabályokkal. Ezt a vádat visszahárítja a kormányra.

Lévay Lajos báró. A koalíciós kormány 152 interpelláció elintézésével maradt adósl (Zaj.)

Eitner Zsigmond Vertán Elek felé fordulva: Lévay báró! (Zaj.)

Lévay Lajos báró: Ki az! Kinek van velem baj! (Zaj.)

Elnök rendreutasítja Lévayt.

Désy Zoltán: A miniszterelnök arra célozott, hogy az ellenzék igénybe veszi a házszabályok engedélyét. Ezt lehet helyeselni, lehet helyteleníteni, de visszaélésnek minősíteni nem lehet, mert ez tiszteletlenség az elnökséggel szemben. (Taps a baloldalon.) Mert egyedül az elnökség hivatott a házszabályok kezelésére és magyarázására. (Taps a baloldalon.) Ehhez a kérdéshez avatatlan kézzel nyult a kormány. Béke a nemzet és uralkodó közt csak kölcsönös megértés alapján lehet, de ez a kormány a nemzeti jogok teljes feladását követeli. Ez a javaslat. Ujból bejelenti, hogy a javaslatok ellen folyani fog az obstrukció, amíg mi itt leszünk. Ezután röviden be is fejezi beszédét.

Holló Lajos szintén a házszabályokhoz kért szót és a Ház engedelmével foglalkozik a miniszterelnök tegnapi beszédével. Visszautasítja azt a feltevést, hogy pártja visszaél az interpelláció jogával, különben is mindig az elnökség belátására bízták az interpellációs idő megállapítását. Ha a miniszterelnök a védőjavaslatok helyett más, kulturális javaslatokkal jönne a Ház elé, a kor az ellenzék sem használná fel a végső eszközöket, amelyeket a házszabályok számára biztosítanak. Désyhez hasonlóan visszautasítja pártja nevében azokat a vádakot, mintha ők visszaélnének a házszabályokkal. (Taps a baloldalon.)

A miniszterelnök válasza.

Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Ismétli, hogy ő elismeri az interpellációs jogát lényegben, csak a formát kifogásolja, azt is elismeri, hogy a kormánynak kötelessége válaszolni az interpellációkra, csak arra nem kényszeríthető még házszabályok szigorú alkalmazásával is, hogy azokra 30 napon belül válaszoljanak. Sok esetben rögtön válaszolt a kormány, sok esetben pedig lényegben — tettekben — adta meg a választ. És a lényeg a fontos. (Helyeslés a jobboldalon.) És ennek kapcsán kénytelen elismerni, hogy betű szerint nem történik visszaélés a házszabályokkal. (Derűtség jobbról.) De, hogy a lényeggel visszaélnék — az kétségtelen. — (Taps a jobboldalon. Zajos ellentmondások balról.) És ez

elen nemcsak ő protestál, hanem protestál az egész nemzet. (Viharos taps a jobboldalon. Oriási zaj a baloldalon.) Mi nem betűhöz kötjük az alkotmányt, hanem a lényeghez. Es azok, akik a betűhöz ragaszkodnak, nem ismerik azt a magyar közmondást, mely azt mondja, hogy a betű öl. Mi pedig élni akarunk! (Viharos taps jobbról. Zajos felkiáltások balról.) De azért akarunk élni, mert a nemzet a mi kezünkbe tette le életét. Es a nemzet ezen reánk bízott missziójának pedig megfelelni — kötelességünk. Es kötelességünknek megis fogunk felelni!

Viharos éljenzésben tört ki a jobboldal. Körülbelül 20 percen át ünnepezték a miniszterelnököt pártbívei, akik valóságos bucsujárásban indultak üdvözölni vezérüket.

Holló Lajos a házszabályok 215 szakaszának b) pontja értelmében szavai félremagyarázása és személyes megtámadtatás címén kér szót. Haagsuozni kívánja, hogy ő és pártja a házszabályokban adott joguknak végső felhasználásának alkalmazásával áll ezen nemzeti jogok és érdekek megvédelmezésében. Visszatartja a miniszterelnök azon vádját is, mintha ők betű szerint helyesen járnának el, de a házszabályok lényegével ellentétben állnának és hogy ebben rejlik a visszaélés. Ezekkel a javaslattal szemben nemcsak ma, de évtizedeken keresztül az volt pártjának meggyőződése, hogy azok ellenszolgáltatások nélkül a nemzetre nem szoríthatók. Bármennyire is ismétli a miniszterelnök ezen vádakát, ők azt mindenkor visszatartják.

Nem visszaélés, nem törvénytelenység, nem a házszabályok helytelen alkalmazása ez, hanem egyedül a kisebbség részére törvényekben lefektetett joggal való élés, az önvédelem fegyvere, mellyel élni fogunk a jelen kormányval szemben és minden utána következő kormányval szemben is, amely a nemzet jogait szemben hasonló elbánást és hasonló eljárást kíván tanúsítani. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök. Mindég óvakodott attól, hogy bárkinek szemrehányást tegyen és most is elfogadja Holló azon magyarázatát, hogy az ellenzék a házszabályok alkalmazásával csak a végső eszközöket kívánja alkalmazásba venni.

A kérdés lényegében azonban, lesz még alkalma arról beszélni, hogy mi a parlament lényege és mi a házszabályok intézkedéseinek lényege. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Désy Zoltán: A házszabályok 215. 6 pontja értelmében kér szót. Tiltakozik a miniszterelnök azon állítása ellen, mintha ők védekezzenek. Mi tiltakozunk az állítások ellen. Elfogadja a miniszterelnök konklúzióját: Itélj-n felettünk a nemzet, de gyorsan! (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Felkiáltások jobbról: Már itélt!

Ezután áttért a Ház a napirend értelmében a névszerinti szavazásokra.

Az ülés vége 2 órakor.

Lukács és Zichy Bécsben. Lukács

László tegnapelőtt váratlanul Bécsben termett. A kormányhoz közel álló körökben Lukács Lászlónak ezt az audienciáját úgy magyarázzák, hogy a pénzügyminiszter a jövő évi költségvetést terjeszti előzetes szakció céljából a király elé. Mindenesetre kétségtelen, hogy Lukács László bécsi időzése és audienciája alkalmával az aktuális politika kérdései is megbeszélés tárgyai lesznek.

Ezt a föltevést igazolja az a hír is, hogy ma viszont gróf Zichy János kultuszminiszter lesz audiencián a királynál.

A miniszter adománya. A béli község képviselőtestülete, tekintettel gyenge anyagi helyzetére, a létesítendő ártézi kut költségeihez 1500 koronát kért a földmívelésügyi minisztertől. A miniszter tegnap értesítette az alispánt, hogy a kérelmet teljesítette s a pénz az alispánnak ki is utalta.

Panaszok

a kerületi munkásbiztosító ellen.

Nem fizetik a tagdíjakat.

A kerületi munkásbiztosító intézmény ellen oly sok a panasz a vármegye minden részében, hogy a főszolgabírák tehetetlenül állnak velük szemben. A panaszok egy része alaptalan és a törvény nem ismeretének tulajdonítható. De viszont sajnos, nagyon sok panasznak komoly alapja van, amit a pénztár vezetősége könnyen orvosolhatna, egy kis jóakarattal és tudással.

A napokban megírtuk, hogy a kerületi betegsegélyező pénztár az alispánt kereste meg a kintlévő rengeteg hátralekos tagsági díjak behajtásáért. Akkor megírtuk, hogy a kintlévő hátrányok, sajnos, oly nagy mérvűek, hogy veszélyeztetik a pénztár érdekeit. Az alispán ennek folytán elrendelte a hátrányok szigorú behajtását.

A végrehajtások az egész vármegyében csaknem egyszerre kezdődtek meg és ugyanekkor a panaszok egész lavínja indult meg a pénztár ellen. Általános a panasz, hogy a tagsági díjakat olyanokra is kivetik, akik már azt befizették, aminek a tagok ki- és belépésének helytelen vezetése az oka.

A nagyszalontai járásban például annyira mentek a panaszok, hogy az iparostület elé vitték az ügyet. Az iparosok ugyanis előzőleg már minden egyes alkalommal panaszt intéztek a kerületi betegsegélyzőhöz, azonban még csak választ sem kaptak. Az iparostületnél akként határoztak, hogy küldöttségileg keresik fel a nagyszalontai járás főszolgabíráját, miszerint lüggesse fel addig a végrehajtásokat, míg a pénztár az iparosok panaszait el nem intézi. A nagyszalontai főszolgabíró véleménye szerint a pénztár ellen azért vannak panaszok, mert a nyilvántartásokat és a könyvelést rendetlenül vezetik.

A tenkei járásban is sok a panaszok száma. Itt van olyan munkaadó, akinek kilépési lapját a jegyző betérjesztette, azonban a pénztár nem kapta meg (?) és a szerencsétlen munkaadó dacára annak, hogy már régen tönkre is ment, a tagsági díjakat még mindig fizeti, vagy legalább is zaklatják érte.

A mezőkeresztesi járásban is tüntettek ki olyan hátrányokat, melyek már ki lettek egyenlítve. Ezeknek a megfizetésére természetesen nem hajlandók a munkaadók.

A margitai járásban szintén sok a panasz. Itt oly rossz volt a hátrányok kimutatása, hogy a munkaadók valósággal megbotránkoztak rajta és visszaküldték a pénztárhoz, ahonnan új és helyes kimutatást küldtek.

A ki és bejelentések a margitai járásban oly rosszul vannak vezetve, hogy a munkaadók panaszt fognak tenni a pénztár felettes hatóságához és kérni fogják, hogy rendszerezsítsen a pénztár olyan tisztviselőket, akik hetenként egyszer a pénztári ügyek ellátása végett legalább a járási székhelyekre uazanak.

A panaszok megvizsgálása természetesen igen nagy munkát ad a pénztárnak, de ezt föltétlenül minél előbb fogatosítani kell, sőt gondoskodni kell valamilyen reformról is, mert ma már oly nagy az ellenszenv ezzel az intézménnyel szemben, hogy esetleg maga után vonhatja tényleg a pénztár fizetésektelenességét, amit már maga a pénztár is kilátásba helyezett.

Kívánatos azonban, hogy mielőbb a legszigorubbán megvizsgálják a pénztárkezelést s ha hozzá nem értő tisztviselők vannak, azokat megfelelőekkel cserélik ki.

A török kormány háborút ígér.

A tripoliszi veszedelem.

A Neue Freie Presse hivatalos török forrásból információkat kapott, amelyek a lap vezércikkének állítása szerint az ottomán nagykövetségtől származnak. A közlések a következők:

A török kormány Olaszországgal tárgyalásokba léphet gazdasági engedmények kérdésében, aminőket más barátságos államoknak koncedálhatni, oly koncessziók dolgában, aminőket egy kormány megadhat a nélkül, hogy szuverenitási jogait feladja. Az ottomán kormány előtt azonban nem is kérdés, hogy politikai privilégiumokat vagy hasonló koncessziókat semmi körülmények között nem adhat. Az ottomán kormány szuverenitási jogait Tripolisban teljes integritásukban, a rendelkezésre álló eszközökkel fen fogja tartani. Tripolisban incidensek nem fordultak elő, a közbiztonság tökéletes és semmiféle legitim ok nincs, amely panaszra alkalmat adhatna. Egyelőre a császári kormány nyugalommal várja az eseményeket. Ha azonban katonák szállnának partra vagy más ellenséges aktus történék a török tartományban, az ottomán kormány ezt természetesen casus bellinek venné.

Konstantinápoly, szept. 28.

A lakosság annyira izgatott, hogy azt a hodsát, aki tegnap egy mecset előtt a kormány ellen lázító beszédeket tartott, nem merték letartóztatni, hanem a scik-ül-izlam útján intézkedett a kormány, hogy azt a papot más-hová helyezték el.

London, szept. 28.

A New-York Herald Tripolisból Máltán keresztül a következő sürgönyt kapta:

A görög hajók Tripolisz közelében három olasz cirkálót vettek észre. A Derna török hadihajó Tripolisban kikötött és nagymennyiségű fegyvert és élelmiszert hozott, melyet a tripoliszi lakosság között fognak szétosztani. A mecsetekben a hodsák kihirdették, hogy a nép utolsó csepp véréit is feláldozza az országnak.

Tripolisban az üzleti élet teljesen megakadt, minden európai ület be van zárva és félnek a beduinok támadásától, mert az országban igen rossz termés volt és a nép között nagy az éhség. A tripoliszi képviselők nyugalomra intik a lakosságot és követelik a parlament összehívását, amely valószínűleg november 14-ike helyett már október hó elején összeül.

Az olasz jegyzék.

Róma, szeptember 28.

Az olasz kormány ma jegyzéket intézett a török kormányhoz, melyben kijelenti, hogy Tripolisz és Kirenaika occupálását megfogja kezdeni. Elvárja, hogy a török kormány ez ellen semmiféle lépéseket nem tesz, sőt rendeletet ad ki, melyben a teljes engedelmisséget fogja megparancsolni. Az esetben, ha a török kormány ellenkezne e jegyzéknek eleget tenni, úgy Olaszország indítatva fogja érezni magát az okkupációt minden rendelkezésére álló eszközzel megkezdeni. A jegyzékre 24 órán belül vár az olasz kormány választ.

Finom női szabóság!

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy egy elsőrendű modern szabász vezetése alatt finom női szabóságot rendeztem be.

Tisztelettel
FLEGMAN
divatháza.

Bémer-tér. Alapított 1888.

Hogy állanak az iskolák Biharban.

„Inkább istálló mint iskola“.

Tíz iskolát be kell zárni.

Bekezdődött, sőt már javában tart is az iskolai év. A vármegye területén azonban még nagyon sok helyen a beiratásoknál sem tartanak, mert az iskolák botránnyosan néznek ki. A járások legnagyobb részeiben a görög keleti iskolák leg többjében nem lehetett megkezdeni az előadásokat. Az iskola fenntartó hatóságok a közigazgatási hatóságok egyenes utasítása dacára sem hozták rendbe az iskolaépületeket, úgy, hogy az ilyen iskolák közül tízre a főszolgabírók a bezáratást véleményezik.

Abból az alkalomból, hogy most már minden iskolában meg kellett kezdeni a tanítást, kérdést intéztünk a járási főszolgabírókhoz az az iskolahelyiségek miként állására vonatkozólag.

E szerint az iskolafenntartó hatóságok még a múlt tanév végén utasítást kaptak iskoláik kitisztítására és a hiányok pótlására. A rendelkezés azonban csak a magyarok területén van foganata. Ezekben a helyeken is a görög keleti iskolák nagy része épp oly elhanyagolt állapotban van, mint akárcsak a vaskóhi járásban.

A nagyszalontai járásban például Madarász községben a körög keleti iskola oly rettenetes állapotban van, hogy a jegyző véleménye szerint az inkább istálló, mint lakóhely, vagy éppen iskola. A tanítást a tanító az itteni állapotok miatt nem is tudta megkezdeni.

A vaskóhi járásban Szerbcs, Biharmező, Dombrovány, Henkeres, Kőszvényes, Rieni, Petrelény, Gyegyeseny, Kisszedres, Kerpenyéd községekben az iskolák nincsenek kitaritva. Ez iskolafenntartó hatóságok sem a meglévő iskolákat nem akarják rendbehozni és megfelelően felszerelni, sem a községi iskola felállításába nem mennek bele. Az elősorolt iskolákban a tanítást vagy a fenti okok miatt, vagy pedig tanítóhiány miatt nem lehetett megkezdeni. A járási főszolgabíró javasolni fogja, hogy az iskolákat zárják be és az iskolafenntartó hatóságokkal szemben szigorúan járjon el a vármegye.

A cséffai járásban, az oláhszentmiklósi iskola kivételével mind rendben vannak az iskolák.

A beéli járásban 33 község közül 23-ban községi iskola készül. Az előadás természetesen ezekben most vagy a hiányos felszerelés, vagy a tanítóhiány miatt szünetel. A főszolgabíró a békalocsai iskola bezáratása iránt már előterjesztést is tett a vármegyéhez. A békarolyi tanítót viselkedése miatt felfüggeszteni javasolja a főszolgabíró, Hévvizkáránra pedig tanítót kér.

A tenkei járásban Aszóirtás községben az iskolát kívülről bemeszelték, de máskülönben minden a régi állapotban van. Itt az iskolafenntartó hatóságok a hiányok pótlására évről-évre kérnek halasztási engedélyt, amit eddig meg is kaptak, de nem tettek semmit. Bihar-rosa községbe még egy két tantermes iskolára volna szükség. A nép akarata az, hogy községi iskolát építsenek s a tanítók alkalmazásához állami támogatást nyerjenek.

A vármegye többi részében rendben vannak az iskolák és az előadások meg is kezdődtek.

A Moskovits cipőgyár közgyűlése.

Szerdán tartotta a nagyvárad Moskovits-féle cipőgyár r.-t. rendes évi közgyűlését.

A közgyűlésen Wallner Ödön elnöklése mellett 18 részvényes 986 részvény képviselőben vett részt s az igazgatóság jelentéséből, amit Moskovits Farkas vezérigazgató terjesztett elő, a legnagyobb elismeréssel értesült a gyártelep üzleti fejlődéséről.

Az igazgatóság évi jelentésében beszámolt arról, hogy az 1910-ben elhatározott tőkeemlést keresztülvitte, úgy hogy ezidőszent a r.-t. 1.500.000 korona teljesen befizetett alaptőkével rendelkezik. Befejezték a gyárépítési munkálatokat is s a gyárüzemet 1200 napi termelésre tették képessé.

A termékek céltudatos elhelyezésére az ország összes nagyobb városaiban fióközleteket létesítették, úgy hogy ma már 48 teljesen berendezett fióközletben áruljuk a gyár kitűnő gyártmányait. Kiemeli a jelentés, hogy a vállalat a gazdasági életnek jelentős tényezője lett, mert ma már mintegy hatszáz munkást, kereskedelmi és műszaki alkalmazottat, valamint tisztviselőt foglalkoztat.

A vállalat vagyoni viszonyaira vonatkozólag, hogy két nagyvárad és egy budapesti ingatlanuk már tehermentesítve lett. Az üzletév eredménye pedig az előzőleg történt leltározás után 140.686 korona tiszta nyereséget mutat. Ennek felosztására nézve javaslatba hozta az igazgatóság, hogy adassék: az igazgatóság és felügyelő bizottság díjazására 9000 korona. A finanszírozó intézet jutalékára 28320 korona. Rendes tartalékalapra ötszázalék 703434 K. Erőkecskés nési alapra ötszázalék 703434 K. Munkásjóléti alapra 1000 korona. Oszalékra 1.000.000 korona után 70.000 korona. Kamat 500.000 korona alaptőke után 2941 korona. Berendezések további leírása a fennmaradó 15.357.03 K. Összesen: 140 686 71 K.

A jelentés elhangzása után felolvasták a mérlegszámlát is. A közgyűlés az előterjesztett számadásokat tudomásul vette és a szokásos felmentvényeket megadta. Egyidőjűleg pedig megbizta az igazgatóságot, hogy a fejlődés folytán szükségessé vált alaptőke emelést még október hó folyamára készítse elő.

Czipő, kalap, harisnya és fehérnemű
legjobban és legolcsóbban

REICHARD áruháza

czégnél, Fő-utca szerezhetők be.

Gymnasium, Reál és Polgári

iskolai diák sapkák.

TORNA CZIPŐK.

115

A villamosvasut és a villamostelep.

A városi villamosmű szolgáló képessége.

Említettük, hogy Szmazsenka Ernő, a nagyvárad városi vasut ügyvezető igazgatója panaszot adott be Nagyvárad városához, amelyben azt panaszolja, hogy Nagyvárad város villamos műve nem látja el pontosan a városi vasutat a szükséges árammal, amiből forgalmi zavarok, üzemszünetek történnek. Azt állítja az ügyvezető igazgató, hogy ennek nem lehet az az oka, mintha a villamosvasut kihasználná, illetve igénybe venné azt az áram-mennyiséget, amely részére szerződésben van biztosítva, hanem a villamosmű áramszolgáltató képességének fogyatékossága idézi elő ezeket az üzemszüneteket.

Ugylátszik, hogy ezen panaszt a gyáriparosok szövetségének értekezletén is megismételte Szmazsenka Ernő igazgató s az ott elhangzottakra most Belányi Imre, a villamostelep igazgatója a következő nyilatkozatot adja közlé:

Szmazsenka Ernő t. kollegám, a gyáriparosok országos szövetsége értekezletén tartott előadásán úgy igyekezett feltüntetni a város villamos művét, mint amely kötelezettségeinek megfelelni nem tud. Az ennek alapján keletkeztetett következtetésekre szükségesnek tartom kijelenteni, hogy a vezetésem alatt álló mű még ezideig minden egyes fogyasztójával szemben vállalt kötelezettségének pontosan megfelelt, teljesítő képességének határát elérve, 400.000 korona költséggel a mű kibővítéséről kellőképp gondoskodott. Az első új gőzkazán már négy hét múlva Nagyváradon lesz, s a villamosmű ezek szerint nemcsak eddigi fogyasztó körét lesz képes ellátni, hanem új fogyasztók csatlakozására is, további újabb 10.000 izzólámpa erejéig a nagyközönség rendelkezésére áll.

A villamosvasut áramszolgáltatásában előfordult zavarokat még a Drágán műnél sokkalta nagyobb mű sem orvosolhatja, ha a mű egyenáramu részét nem bővítjük. Az idevonatkozó javaslatot Szmazsenka kollegám csak tegnapelőtt nyújtotta be a tanácshoz, tehát ez esetben a késedelmes elintézés vádját a vádlóra hárul vissza. Debuisset pridem.

Belányi Imre.

UJDONSÁGOK.

* **O Felsége nevenapja.** Örömmünnepe van ma a magyar nemzetnek: király ő Felsége névünnepe alkalmából. Az ország népe hagyományos tiszteleténél és szereteténél fogva, minden alkalmat megragad, hogy Szent István koronájának viselője iránti hálás érzelmeinek kifejezést adjon. Milliók ajkán kél ma ima ő Felsége drága életéért. A tempiókban a király névünnepe alkalmából hálaadó isteni tiszteletek lesznek. Ma délelőtt 9 órakor a nagyvárad i. sz. székesegyházban Fetszer Antal felsz. püspök ünnepélyes szent misét mond, amelyen a polgári és katonai előkelőségek is jelen lesznek.

* **Árlejtés a városnál.** Tegnap két árlejtés volt Nagyvárad városánál. A törvényhatósági utakra az 1911 évben kiszállítandó rostált kavics vállalatbaadására két pályázó volt: Mihucz Lőrinc a kavics köbméterét, az utak távolsága szerint 4-6 koronáért hajlandó szállítani, míg a Kolliner D. és fia cég a kavics köbméterét, szállítás nélkül a bányában 2 kor. 20 fillérért adja. — A sertésvásártéri italmérő helyiség bérletére három pályázó volt: Özevgy Vass Istvánné évi 721 koronával, Böttger Béla évi 720 koronával és Sára Jánosné évi 722 koronával. Ez utóbbi mint legelőnyösebb ajánlattevő nyerte el a bérletet.

* **Szent Mihály napja.** Az ősz nevezetes dátuma van ma: Szent Mihály. Mióta a költőzködések nem ezen a napon mennek végbe, elvesztette legnagyobb nevezetességét Szent Mihály napja, csak mint egyszerű szürke nap szerepel, no meg a Mihályok ülik meg kisebb-nagyobb déridóval. A templomokban tegnap este már nem 8 órákor, hanem 7 órákor harangoztak. Ez is jelzi, hogy vége a nyári időszaknak!

* **Pór Antal hagyatéka.** Esztergomból jelentik: Pór Antal kanonok hagyatékának leltározását már befejezték. A főpap egy Esztergomban létesítendő fiúváros céljaira 350.000 koronát hagyományozott.

* **Személyi pótlék a tanítóknak.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter tegnap értesítette Biharvármegyét, hogy Stark Gyula nagyváradi igazgató-tanító és Szála Vazul vaskőbáresteri tanító részére 200—200 korona személyi pótlékot adományoz az 1911. évtől kezdődőleg. A miniszter kiemeli, hogy a személyi pótlékokat a két tanítónak a népnevelés terén szerzett kiváló érdemeik elismerésül adományozza.

* **Fegyverkezik a vármegye.** Ez ideig a vármegye által felesketett örök rendes vadászfegyverekkel voltak ellátva, s így bizony nem egyszer megesett, hogy az örök fegyvere szolgált eszközül a vadászok mesterségéhez. Hogy a vadászást minél jobban csökkentsék, újabban a vadászfegyvereket beszedik az öröktől és azokat a régi Werndl-féle fegyverekkel cserélik fel. Tegnap a Tiller Mór és társa cég indatta a vármegyével, hogy a honvédelmi miniszter a még készletben volt Werndl-féle fegyvereket, ujakat és használtakat, a cégnek bocsátotta rendelkezésére, hogy abból a vármegyét elállassa. A cég kéri az alispánt, hogy a megfelelő mennyiségű fegyvert rendelje meg minél előbb.

* **A Szajnába zuhant autobusz.** Párisban tegnap délután borzalmas szerencsétlenség történt. Egy automobil-omnibusz az Archeveché-hidról a Szajnába zuhant. Az autobusz, amely gyors tempóban akart áthaladni az Archeveché-hídon, egy szembejövő autobusz elől ki akart térni. A motorvezető éles kanyarulatot csinált, miáltal az automobil csuszni kezdett. A kocsi a gyalogjárdára került, majd áttörtte a hidrácsot és a folyóba esett. 11 ember vesztette életét. A sebesültek száma 9. A halottak között négy gyermek is van. Négy embert a mentők szemeláttára sodort el a Szajna, ezek ott fulladtak meg az emberek szemeláttára. Néháynak sikerült a partra usznia, ezek közt első volt egy Richard nevű vidéki pap, aki mikor először vergődött partra, egy gyermeket tartott a karján. Odaadta a kis fiút a parton állóknak, magá pedig halálmegvetéssel visszaugrott a vízbe s egymásután öt embert mentett ki.

* **Tűz a Csillagvároson.** Tegnap este egyegyed 9 óra tájban a csillagvárosi Bányasoron tűz támadt. Kaszner Salamon kocsmáros istállója gyulladt ki ismeretlen okból. A tűzoltóság úgy a központból, mint az olasz-i és váradvelencei különítményekből még idejekorán megérkezett és sikerült hamarosan elfojtani a tüzet. A tűz okát a bekövetkezendő vizsgálat fogja megállapítani. A rendőrség részéről Vas Arpád rendőrfogalmazó jelent meg a színhelyen.

* **Istvánffy Gyula képművelése.** A Sas-passage egy emeleti helyiségében, hol már több kisebb képművelést láttunk, a kedves idilli tájak, a paysage intime festője, Istvánffy, néhány nap óta valami száz képet tár a művészetkedvelő közönség szeméi elé, az utolsó három év művészi munkájának eredményeit. Az újabban méltán egyre nagyobb teret foglaló tempera technikával készült tájképek részben Mészöly, részben Corot kedves, poétikus vásznaira emlékeztetnek. Az első teremben néhány svájci kép (Rigi, Pilátus), több hortobágyi hangulat, végre (az egész kollekció legszebb darabja) Dieppe környékének kedves sceneriái váltakoznak. A francia tengerpart, a La Manche-csatorna fehér mészkő sziklás partjait varázsolta elének a művész, szinte megdöbbentő valóságossággal. A második, harmadik teremben Istvánffy egyiptomi utjának emlékeit láthatni, a fáraók országának teli sceneriáit. Ezek talán nem olyan ragyogó, színpompás látomások, mint a tavaszi Egyiptom tájképei, de nem kevésbé érdekesek. Szomorú bizonyossága lenne a nagyváradi közönség indolenciájának, ha ezt a szép, hangulatos tájképművelést nem látogatná.

* **Belényes a VI-ik lakbér osztályban.** Megirtuk annak idején, hogy Belényes községét a miniszter a VII. lakbérosztályból a VI-ik osztályba osztotta be. Tegnap a miniszter ki is utalta az alispánhoz az így előállott lakbér különbözetet, mely 200 koronát tesz ki.

* **Egy hónapú özvegyének.** A belügyminiszter tegnap leiratot intézett az alispánhoz, amelyben tudatja, hogy özv. Tarnóczy Ferencné Papp Lidia 48-as hónapú özvegye részére évi 120 korona nyugdíjat állapított meg. Ugyanekkor az elhunyt Tarnóczy Ferenc temetési költségének fedezésére 30 koronát utalt ki a miniszter.

* **Beleesett a meszes gödörbe.** Borzalmas szerencsétlenség hírével közelebb kerültünk belényesi tudósítónk. Egy ember, Kondre Vaszali beleesett az állomáson levő meszes gödörbe és a méz annyira összegegette testét, hogy most a kórházban élet-halál között fekszik. Belényes vasuti állomásán most nagyszabású építkezések, újjáalakítások folynak. A meszes gödört az állomáson levő kut közelébe ásták, nem kerítették el, sőt este sem jeleztek semmiféle lámpával, hogy ott nem lehet járni. Ez a nagyfokú gondatlanság az oka a rémes szerencsétlenségnek, Kondre Vaszali ugyanis tegnap este a vasuton utazott hazafelé, s Belényes állomásán a kutból vizet akart inni. Elindult a kut felé, de koromsötét lévén, nem vette észre a tétovgató meszes gödört és a következő percben belezuhant a mésszel telt gödörbe. Azonnal segítségére siettek, de mire kihúzták, teste teljesen össze volt esve. Életveszélyes sebeivel beszállították a kórházba.

* **Étköz és hálókocsik közlekedése.** A magyar államvasutak igazgatóságának legutóbbi kelt intézkedése szerint a háló és étkező kocsik ez évi október hó 1-étől kezdve a következőképpen fognak közlekedni: Hálókocsik közlekednek: Budapest keleti p. u. — Wien között az éjjel 10 óra 50 perckor induló 12 számú gyorsvonattal: Budapest ny. p. u. — Wien között (Märchegggen át) az éjjel 9 óra 30 perckor induló 118 sz. gyorsvonattal: Budapest k. p. u. — Bukarest között (Arad, Piski, Predealon át) a délután 2 órákor induló 604. számú gyorsvonattal: Budapest Fiume között az este 7 óra 40 p., 6 óra 15 perckor induló 1004 és 1006 számú gyorsvonatokkal. Közlekedik azónkívül hálókocsi Budapest—Segesvár, Budapest—Piski, Budapest—Bázás, Budapest—Zágráb, Budapest—Poprád Felka, Budapest—Tátralomnic, Budapest—Berlin, Budapest—Ruttka között. Étköz kocsik közlekednek: Budapest k. p. u. — Wien kö-

zött a d. u. 2 óra 5 perckor induló 4. számú vonattal. Budapest k. p. u. — Wien között (Bruck—Királyhidán át) a d. e. 9 órákor induló 2. számú vonattal: Budapest ny. p. u. — Wien között (Märchegggen át) a d. u. 5 órákor induló 110. sz. számú mélyvonattal; Budapest ny. p. u. — Wien között a reggel 7 óra 55 perckor induló 104. számú vonattal; Budapest ny. p. u. — Wien között a délután 2 órákor induló 106. számú vonattal, a Budapest nyugati pályaudvar—Kolozsvár között a délután 2 óra 05 perckor induló 504. számú vonattal. Étköz kocsik közlekednek még Kolozsvár—Földvár, Budapest—Karánsebes, Budapest—Piski, Budapest—Zimony, Budapest—Fiume, Budapest—Kassa—Oderberg, Budapest—Debrecen, Budapest—Zsolna, Budapest—Pozsony, Budapest—Sátoraljujhely. — Butfokocsik közlekednek: Budapest k. p. u. — Fiume között az este 6 óra 18 perckor induló 1004. számú vonattal. Budapest k. p. u. — Vukovce—Zágráb között a d. u. 2 óra 55 perckor induló 1902. számú vonattal, Budapest—Szigetköz. Budapest—Arad között, Budapest—Kassa között és Budapest—Poprád—Felka között.

* **Betörés a club helyiségbe.** A Bi-hai Vivó Club elnökségének nevében dr. Szunyogh feljelentést tett tegnap este a rendőrségen, hogy a Pannónia szálloda épületében levő club helyiségbe ismeretlen tettesek betörttek és miután minden szekrényt kinyitogattak 126 korona tagsági díjakból befolyt összeget vittek el. A tettesek valószínűleg az udvarfelőli folyosóról hatoltak be. A rendőrség a tettesek kézrekerítése iránt széles körű nyomozást indított.

* **Hirdetmény.** Nagyvárad város III. kerület Váralja-Velence, Csillagváros városrészeire s a hegyre vonatkozó — a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott — a föld- és házbirtok után járó 1911 évi általános jövedelmi pótdadó kivetési lajstromok az 1883 évi XLIV. t.-c. 18. §-a értelmében folyó évi október 1—8-ig napján át nyolc napi közszemlére a városi adóhivatal 26-ik számú szobájában azon figyelemzettel tétetnek ki, — miszerint érdekelt adókötelesek, a jelzett lajstromokban terhükre előt adót ott megtekinthetik s az elleni netáni felszólamlásukat azon adózók kik ezen adónemmel már az előző évben is meg róva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig kik ezzel a folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuknak adókönyvecskéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt — a később benyújtott felebbezés érdemi tárgyalás alá nem fogván vétetni — a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújthatják. Nagyvárad, 1911. évi szeptember hó 27-én. Városi adóhivatal.

* **Tolvaj olgányok.** Tegnapelőtt este 7 és 8 óra között Téglás Mihály és Kordován Borbála várad-pósi cigányok Izsák Józsefné Bányasor 25. szám alatti lakásának ablakain át egy dunyhát és egy párnát loptak. Károsult-nk Ferenc nevű fia a cigányokat tetten érte, a váradszőlősi legelőn sikerült is őket elfogni s átadni a velencei rendőrkülönítménynek. Inuen előállították őket a rendőrségre, hol mindkettőt letartóztatták s ellenük az eljárást folyamatba tették.

* **Gyufát loptak az állomáson.** Nagyszabású lopás történt a minap a tenkei pályaudvaron. Tíz mázsa gyújtó érkezett egyik odaváló kereskedőnek. A nagylömeg gyújtót a vasuti raktárba helyezték el. Amikor azonban tegnap Cziczka Ferenc előjáró a raktárba ment, megdöbbenve vette észre, hogy a raktárból a gyújtó legnagyobb része hiányzik. Azonnal jelentést tett a csendőr égnek, akik megindították a vizsgálatot, azonban eddig semmi pozitív adatot nem tudtak szerezni arra nézve, hogy ki lehetett a tolvaj.

* **Találtak egy csomó kulcsot.** Igazolt tulajdonosa jelentkeztek a rendőrségen I. em. 17. számú szobában.

* **Marólugot ivott.** Nagy Katalin 15 éves gyári munkás leány öngyilkossági szándékból marólugot ivott. Szent Jeromos-utca 17. szám alatti lakásán, atólotti elkeseredésében, hogy szülei vele rosszul bántak. Belső sérüléseivel a mentők a biharmegyei kórházba szállították. Sérülése súlyos, de nem életveszélyes.

* **A multság vége.** Páskáló József sógorával, Tóda Tógyer remeci lakossal, tegnapelőtt délután, egyik remeci kocsimában sörözött. Sörözés közben összeveszték s a veszekedés közben Tóda Tógyer zsebköszével sógorának gyomrába szurt. Páskáló Józsefet súlyos sebével a biharmegyei kórházba szállították. A remeci csendőrség megindította a nyomozást.

* **Mellbe lőtte a testvérét.** Markovics Mihály kövesegyházi lakos ottani lakásán hagyta Lőrinc nevű 1 és fél éves és Viktor nevű 3 és fél éves fiait, míg ő az udvaron foglalatoskodott. Markovits Viktor a szobájuk falán függő revolvert leemelte, azt nézegette és babrálni kezdte, miközben a pisztoly elsüt s annak lövedéke Lőrinc öccsének mellkasába furdott. Sérült Markovits Lőrinc másfél éves kislíut beállították a kórházba. Sérülése súlyosabb természetű. A kövesegyházi csendőrség a nyomozást megindította, hogy nem terheli-e a szülők gondatlanság.

* **Itt a vadászat!!** Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezze be szakembertől, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésekkel, mert rendszeren később bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. **Sauer-féle** fegyverek eredeti gyári árban árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak **LADÁNYI JÓZSEF** puskaművesnél kaphatók eredeti árban. M. kir. lőporáruda. Telefon 269. Nagyvárad, Rákóczi-ut.

* **Habig kalapok, Fownes keztyűk, angol cipők egyedüli raktára**

RÓTH M. UTÓDÁNÁL.

* **Csillár és fémmáru gyártási telep:** Nagyvárad **Iroda s raktár** Szt. János-u. 1. **Bémer-tér 3.** Telefon 556. Készítik a legizlésebb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petroleumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; **villamos motor, világítási** és csengő berendezések a legolcsóbban. Kiváló tisztelettel **STERN ADOLF.** 33

* **Casinók,** olvasóköri, nép-, önképzőkönyvtárak, valamint szakszervezetek igen gondos és előnyös kiszolgálásban részesülnek. **Benkő Arthur** könyv és papír keresk. modern antiquariumában, Nagyvárad, Rákóczi-ut 10.

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét folyó év május 1-én helyezte át míg az építkezés tart Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits házba, az Orsolya zárda templomával szemben.

* **Az idei szép őszi napokat** legkellemesebben **CSÁKY SÁNDOR** terített asztalai mellett tölthetjük el, (vasut-állomási repülő-híd hegyoldali lejárójánál) hol mindenkor tisztán kezelt kitűnő hegyi borok, izletes jó magyar konyha áll a t. közönség rendelkezésére. — Minden szerdán este friss flecken-sült. — A t. közönség szíves pártfogását kéri Csáky Sándor vendéglős.

* **A LA GERBEAUD** színházi cukorkák kizárólag csakis **Aszódynál**, Kossuth-utca és **Cukorkakirállynál** Kert-utcaán kapható eredeti csomagolásban, I-es 2 K, II-ös 1 K, III-as 50 fill. Kiváló finom, jó minőségűért a cég neve garancia. Minden csomagon az **Aszody** név olvasható. ::
Telefon 635. 550

ÓVÁS.

Óvakodjunk a selejtes kézi munkáktól. Bóvll árut ne vegyen, mikor

ujat és szépet

nálam az ellsmert olcsó áron szerezhethet be.

TÁTRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.
Figyeljünk a czégre!

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Péntek: A dollárkirálynő.
Szombat: A rivalda.
Vasárnap délután: Az obsitos, este: Az ártatlan Zsuzsi. (Kisbérlet I. szám.)

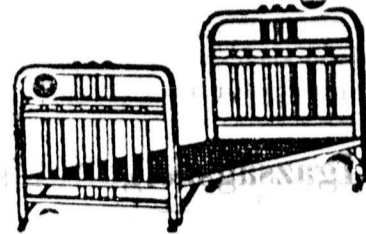
A **dollárkirálynő.** A Szigligeti-színház ma este ujtja fel Fall Leó bájos operettjét »A dollárkirálynő«-t. A darabban F. Károlyi Leona, Zsigmondi Anna, Horváth Mici, Gózon Gyula, Miskey stb. Szóval az énekes ensemblée java erői játszák a főbb szerepeket.

A **rivalda negyedszer.** A bérleti szezonban ezuttal először kerül előadásra Henry de Rotschild nagysikerű párisi színesztrámája, amelyet — mint ismeretes — az összes magyar színpadok megelőzésével Nagyváradon mutattak be először magyar nyelven. Hatásos, megrázó hatásokra épített pompás színpadi munka. A rivalda, mely megérdemelt sikert hozott Európa valamennyi színházában előkelő szerzőjének. A rivalda főszerepeit Etsy Emilia, Tóth Elek, Sik Rezső, Hunyady József, Turányi és Szentgyörgyi Mártha játszák.

Vasárnapi előadások. Vasárnap délután Kálmán és Bakonyi Az obsitos című operettjét játsza az énekes társulat. Ezuttal először lesz alkalma a délutáni publikumnak Az obsitos kiváló személyes-tőjének, Baktay Józsefnek pompás játékában és szép énekében gyönyörködni: Mellette Zsigmondy Anna, Szőke Gizi, Leóvey, Angyal Ika, Kabos játszák a főbb szerepeket. Este az Artatlan Zsuzsi megy. (Kisbérlet I. szám.)

Théodor és Társa. A színház legközelebbi ujdonsága Manczy és Warmant pompás párisi bohósága a »Théodor és Társa« lesz. A hétfői premieren Szentgyörgyi Márta, Sik Rezső, Leóvey L-ó, Hunyady József stb. játsza a főszerepet.

Vas és rézbutor

gyári raktári

Székrenyő 3 matracal 20 korona
Sodronybetét 10 korona
Rézkarniss 4 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható
Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.

IRODALOM.

Ujságírók almanachja.

Igen diszes kiállítással és gazdag tartalommal jelent meg dr. Szabados Sándor és Eötvös Leó szerkesztésében a »Budapesti Ujságírók Egyesülete Almanachja«-nak legújabb kötete. A politika, irodalom, szépirodalom, sajtó és zene mult évi eseményeinek minden nevezetesebb mozzanatát külön fejezetek alatt tárgyalja a kötet s azok ismertetése kapcsán megszólaltatja egymásután a legkiválóbb politikusokat, írókat, szépirokat és tudósokat.

A szabadgondolatról gróf **Khuen Héderváry** Károly, gróf **Tisza** István, **Hazai** Samu, **Feszenszky** Sándor és a legellentétebb pártállású politikusok, írók és szociológusok véleményét közli, de az irodalmi élet legkiválóbb képviselői is értékes cikkeknek egész tömegével reprezentálják a kötet előkelő színvonalát. Kedves reminiscenciákban eleven képsorozat idézi fel a közelmúlt írói generáció forradalmait, az u. n. Kávéforrás-társaságnak első szereplését és későbbi sikereit.

A magyar irodalom jelesei: **Ambrus** Zoltán, **Bródy** Sándor, **Köbör** Tamás, **Biró** Lajos, **Révész** Béla, **Pékár** Gyula, **Szini** Gyula, **Pásztor** Arpad elbeszélésekkel, rajzokkal és vázlatokkal vannak képviselve a szépirodalmi részben, de itt találjuk **Jókainak** egy eddig ismeretlen és eddig még nem közölt novelláját is. A kötethez az Almanach főmunkatársa, **Zuboly** Ist előszót. Ara tűzve 25, vászonban 30 és diszkötésben 40 korona.

TANÜGY.

Pincér-fodrász iskola. Ertesitem a t. mestereknek, hogy ezen iskolában az előadások október hó 3-án, kedden dé. u. fél 3 órakor veszik kezdetüket és kérem, hogy tanulóikat a mondott időben iskolába küldeni sziveskedjenek. Ugyancsak értesitem az érdekelteket, hogy a fodrász-borbély mesterek és segédek továbbképző tanfolyamai október 15 től dec. 15-ig fognak megtartatni, az előadások pedig hetenkint kétszer: hétfőn és csütörtökön este 8—10 ig tartatnak. Tandij 10 korona. Csak 20 hallgató vétetik fel. A részt venni akarók a tanfolyam vezetőjénél **Ramminger** István urnál, vagy a tanfolyam igazgatójánál, **Nagypiac** ter, közs. polg. iskolában jelentkezhetnek. **Szűts** Izso, iparisk. igazgató.

MULATSÁG.

Szűreti multság a Kath. Legényegyletben. A Kath. Legényegylet, mint az előző évben, úgy ez évben is világpostával, szabad szőlőpással egybekötött szűreti mulatást rendez október 8-án saját helyiségében.

(Teleky-u. 13. sz.) Kezdeté este 8 órakor. Beléptidij személyenkint 1 kor. 50 fillér. A meghívók szétküldettek. Az egyesület pártolójának minél nagyobb számban való saives megjelenését kéri a legényegyleti igazgatóság.

Igazságszolgáltatás.

Gyujtogatás bosszúból.

Cine mintye.

Egy veszedelmes gyujtogatótól szabadult meg egyik kis biharmegyei községnek, *Görbednek* a lakossága. *Láza Tógyer* a gyujtogató neve, aki senkivel sem tudott összeférni a faluban, garázda, veszekedő ember volt, afféle falurossza, aki ha a fa'ubeliakkal összeveszett, nem nyugodott addig, amíg érzékeny bosszút nem állott rajtuk, felgyujtotta a házukat, gabonájukat s igyekezett őket vagyoniilag teljesen tönkretenni. Legalább így mondják a falusi emberek, s hogy gyanujuk nem volt oknélküli, azt ez a tegnapi eset bizonyítja.

Láza Tógyer a múlt héten összeveszett egyik odaváló falusi jómodú gazdaemberrel, *Illés Péterrel*. A veszekedés közben nyíltan a szemébe vágta *Illés Péternek*:

— Vigyázz, mert megkeserülöd még a mai napot. Kipusztítalak a vagyondból, földönfutóvá teszek!

A fenyegetést csakugyan be is váltotta *Láza Tógyer* tegnap este.

Belopódzott *Illésék* nagy kertjébe, ahova az egész évi gabonatermés volt összehordva. Négy hatalmas asztal állott egymás mellett, közel a lakóházhoz.

Este kilenc óra lehetett, mikor a kinem csépeelt gabona egyszerre két helyen is kigyuladt. A falusiak azonnal mentéshez láttak, de a gabonát nem tudták megmenteni. Porig leégett, elpusztult szegény *Illés Péternek* az egész évi keserves munkájával szerzett vagyona. Még szerencse, hogy szélcsend volt s így a házat meg lehetett menteni a pusztulástól.

Mindenki biztosra vette, hogy gyujtogatás történt. A gyanu *Láza Péter* ellen irányult, kit a csendőrök letartóztattak. Tettét tagadja, de több tanu bizonyítja, hogy ő volt a bűnös gyujtogató

NYILTÉR.

NEUMANN TESTVÉREK

Üvegfestészeti és díszüvegezési műintézete.

Üvegcsiszoló és tükör árúgyár.

NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT 55. SZÁM.

A főtisztelendő papság szives
figyelmébe ajánljuk műtermünket

templom ablakok díszüvegezések
készítésére, művészies és egyszerűbb
kivitelben ólom keretbe foglalva.

— CZÉGÜNK TÖBSZÖRÖSEN KITÜNTETVE. —

Telefon 1164.

TÁVIRATOK.

Zichy a király előtt.

Budapest, szept. 28.

(Saját tud.) *Zichy János* vallás és közoktatásügyi miniszter titkára kíséretében Bécsbe utazott és külön kihallgatáson jelentést fog tenni a közokt. tárca ügyéről.

Zuckeréket felmentették.

Budapest, szept. 28.

(Saját tud.) A törvényszéken ma délután 2 órakor hirdették ki az ítéletet a Zucker-féle ügyben. A törvényszék Zuckeréket felmentette, ellenben az ügyész indítványára *Hammer Sándort* hamis vád büntette miatt nyomban letartóztatták.

Akasztás Berlinben.

Berlin, szept. 28.

A Berlin környékéhez tartozó *Plötzensee* mellett ma reggel felakasztották *Bunde* munkást, a ki *Döberitzben* egy közlegényt ölt meg.

REGÉNYCSARNOK.

BÖSKE

Irta SARKADI NAGY SÁNDORNÉ

(Folytatás.)

52

— Ah! ön az, *András* — mondá hozzá érkeve örömtől áthatott hangon a leány s ezzel önkénytelenül a férfi jobbába helyezé reszkető kis kezét, amelyet *András* hosszasan ott tartott, miközben le nem vette szemét a leányról.

Erzsike boldogan viszonozta *András* kutató pillantását, s izmos, meleg kezében felejté a saját jéghideg kis kezét.

Amidőn észrevette magát csendesen vontá azt el onnan, miközben arca még a holdvilágnál is feltűnő bíborpirban égett.

Zavartan indultak el *András* vezetése melletti hazafelé, egyikük sem tudott egy szót sem szólni.

Hej! pedig mennyit szeretett volna *Erzsike* mondani még sohasem volt ilyen kedvező alkalma a fiatalembernek négyszemközt beszélhetni. Nagyon bosszankodott önmagára amiért nem tudott bevezetést találni.

Mily nyugodt biztosságba érezte most magát a leányka, pedig csak olyan nyuzalom s csend honolt mindenütt, mint *András* érkezése előtt, sehol egy élő lény nem volt, csupán egy-egy lürjecske hangos röppenése szelte át át olykor a levegőt a leányka mindig ijedten rezzent össze ilyenkor, s önkénytelenül közelebb húzódott a balján haladó fiatal emberhez.

— Miért járt most erre s épp ezen a uton? En sétálni indultam, de őszintén szólva önnel akartam négy szemközt beszélni.

— Velem? . . . Jaj, Isten! elveszett a rózsafüzérem — mondotta ijedten *Erzsike*, — amelyet rendszeren magánál hordott.

De mit csináljak most, hol találok meg drága kincsemet, melyet kicsiny gyermekkorom óta őrzök. Rómából való, a pápa szentelte meg, édes apámtól kaptam egykor születésem napjára . . .

Utóbbi szavait sirva ejté ki a leányka.

— Ne busuljon *Erzsike* nagysám, megtaláljuk azt. Hiszen csakis itt valahol veszthette el. Majd meglátja, hogy meglesz, meg kell lenniel — szólt *András* határozott komoly hangon.

S ezzel visszafordult s azonnal munkához látott, figyelemmel lehajolva keresgélte a földön. Alig tettek egynéhány lépést, amidőn örvendezve nyult egy icipici kis fehér tárgy után, melyet diadalmasan helyezett a leányka nyílt táskájába.

Erzsike könnyes szemekkel mondott köszönetet neki s ismét jobbát nyujtotta a fiatal embernek, ki melegen megszorítá azt. *Erzsike* összereszt s zavartan tekintett reá.

— Jobban örülök az egész ügynek, mint saját maga — szólalt meg kis szünet után *Maglódy András*.

— Es miért, ha szabad kérdeznem?

— Mert ez alkalommal bizonyította, hogy érzékeny szíve van *Erzsike*?

— Eddig kétségbe vontam talán, hogy egy általában szívem van?

— Nem vontam kétségbe, hanem szívtelenségéről — hocsásson meg — de meg voltam győződve.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Kenyér és zabszállítás a honvédségnek A m. kir. budapesti I. honvédkerület hadbiztossága a kerületéhez tartozó különböző állomásokon elhelyezett honvédcapatok 1912 évi kenyér és zabszállítására pályázatot hirdet. Nagyvárad állomási részére szükséges 4500 métermázsza zab szállításának biztosítása tárgyában a versenytárgyalás a folyó 1911. évi október hó 12 napján délelőtt 9 órakor fog megtartatni. A pályázat részletes feltételei a kamarai irodában d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtekinthetők. Nagyvárad, 1911. szeptember hó 27. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara *Huzella Gyula*, kir. keresk. tan. elnök. Dr. *Sarkadi Lajos* kamarai titkár.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése

Budapesten

A gabona-tőzsdén tegnap készáruban változatlan volt az irányzat, míg a határidők kissé ellanyhultak.

Határidők zárlata:

Áprilisi buza (1912)	— —	12.09
Októberi buza	— —	11.78
Októberi rozs	— —	10.08
Októberi zab	— —	9.41
Májusi tengeri (1912)	— —	8.37
Augusztusi tengeri	— —	7.88
Augusztusi repce	— —	14.60

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	837.75
Osztrák hitelrészvény	— —	642.—
Jelzálogbank	— —	485.50
Leszámitoló és pénzváltó	— —	571.50
Salgótarjáni köszén	— —	668.—
Osztrák államvasut részvény	— —	730.—
Közuti vasut	— —	798.—
Rimamurányi vasmű	— —	619.—
Városi vasut	— —	415.—
Beocsini cement	— —	—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUOSKICS GYULA

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala.

20782-911 sz.

Hirdetmény.

A nagyvárad kerék- és iparkamara újraalakítása céljából Nagyvárad város kereskedői és iparosainak a kamarai beltagok megválasztásához szükséges névjegyzéke az 1868. VI. t.-cz. értelmében egybeállítván, ezen névjegyzékek folyó évi szeptember hó 28-tól október hó 5-ig napjáig a rendőrkapitányi hivatal iparügysztyálynak hivatalos helyiségében (földszint 11. számú szoba) közzemlére kitétetnek, miről az érdekeltektől iparosok és kereskedők oly figyelmeztetéssel értesítettek, hogy a névjegyzékeket a fent kitett határidő alatt és pedig a hivatalos órákban (d. e. 9-12-ig, d. u. 3-5 óráig) megtekinthetik.

A névjegyzékek elleni esetleges felszólamlások legkésőbb folyó évi október hó 13-ik napjáig Nagyvárad város tanácsához adandók be. Ezen határidőn túl beérkező felszólamlások figyelembe vételét nem fogadják.

Nagyvárad, 1911. szeptember hó

Gerő,

rendőrfőkapitány.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

A Biharmegyei Gazdák Aru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°/_o-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitolt váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenmemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámlákra és földbirtokokra. 104

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

102

Telefon 1153. Interurbán Telefon 1153.

A tisztelt hölgyközönségnek!

tudomására adom, hogy a budapesti, bécsi és külföldi tanulmányutról a legmodernebb újdonságot megszereztem a tisztelt hölgyközönség részére, amely bármikor megtekinthető.

A legújabb

Direktovárfűzők

csipő s hasfűző, trikó-fűzők, meltartók és mindenféle különlegességi fűzők nálam kaphatók készen és mérték után elkészítem. Raktári fűzőkben nagy választék és olcsóbban beszerezhető nálam, mint bárhol. Becses pártfogását kérve

Izsák Lidia

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 1.

A Sziglleti-színház művésznőinek egyedüli fűzőszállítója. Fűzők tisztítását és javítását jutányos áron elvállalom.

Figyelem!

Kálló István mezőgazdasági és műszaki részv. t. vezérigazgatója ellen Nagyváradon bírósággal megítélt 260 korona és járuléka követelés eladó.

Bővebbet Frischmann iroda, N.-Várad, Zöldfa-utca 21. sz.

Dajkovits E.

fényirodájában Sas palota

esküvői felvételek a legdiszesebb elrendezésben, villany felvételei speciálitása utólérhetetlen.

Bumbera István

papi- és polgári szabó NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint a megyei főtisztelendő papság szállítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

? ? ? ? ?

— Kalapot akar venni ?

— Inget is ?

— Értem; nyakkendőt is!!

— Harisnyát és sapkát is ?!

— Hogy hol veheti meg ezeket legolcsóbban ?!

— Ugy! Nagy választékot is akar!

Akkor menjen

Grosz és Weisz

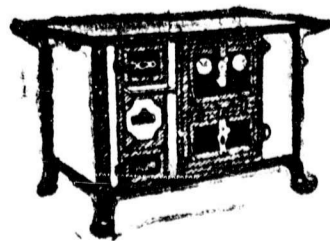
uri-divat áruházába, Sas-palota, Szent László-téri Passage főbejáratnál.

? ? ? ? ?

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek és lakatos tömegárúk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévy-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.	1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.	1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 85 kr
1 > francia szájviz	25 >	1 tégely Margit krém	40 >	1 Gillette utánzatú borotva készülő	1 > 50 >
1 > száj szagtalanító	50 >	1 > Diana krém	65 >	1 valódi serte hajkefe	70 >
1 tubus dr Heyder fogcrém	50 >	1 drb Dianna szappan	65 >	1 dublé bajuszkéfe	20 >
8 > Thymol	20 >	1 dob Lickner puder	88 >	1 valódi serte ruhakefe	45 >
1 > Stomatin	20 >	1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >	1 körömkefe	05 >
1 > tégely Odontin toppasztá	55 >	1 üveg amerikai petrol	50 >	1 surolókefe óriási	20 >
1 drb Odontin betét	85 >	1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — >	1 surolókefe kisebb	10 >
1 üveg Picavan	98 >	1 fekete champos	12 >	12 drb Royal angol cipő krém	96 >
1 üveg Bay Rum	35 >	1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >	1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >
1 > Jera violette brillantin	30 >	8 drb francia ibolya szappan	50 >	1 > cipőfényesítő flanel	20 >
1 > francia brillantin	15, 22, 35 >	1 > Kielhauser ibolya glycerin szappan	28 >	1 > Jurigatem Zománc	30 >
1 > folyékony brillantin	50 >	1 > Speick szappan	28 >	1 mtr vörös gumicső	60 >
1 > valódi dió olaj	15 >	1 > Windsor szappan	88 >	Egynegyed Ko Brunz watta	85 >
1 > > > kivonat	75 >	1 tubus kaloderma	28 >		
1 drb bajuszkötő	15, 20 35 >	1 > Beloderma kézfinomító	20 >		
		1 üvegtégely tejcrém	20 >		

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árákról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kap hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz

Értesítjük

igen tisztelt vevő közönségünket, hogy legújabb kicsinybeni elárúsító üzletünket

Zöldfa-utca 7. sz. alatt

Dr. MUNK házban megnyitottuk.

Moskovits Farkas és Társa

cipő és csizmagyár r.-t. Zöldfa-utca 7. sz. alatt.

Legnagyobb választék férfi, női és gyermek cipőkben!

Egységes szabott gyári árak!

TELEFON!

Megérkezett

a nagy cipő szállítmány, az első nagyváradai selejtes cipő áruháza, ahol minden fajta cipő

igen olcsó árban kapható.

■ Belvárosi Takarékos épület, Barcs-palota. ■

KÁLYHA

TÁLCZÁK

ELLENZÖK

FAKOSARAK

SZENTARTÓK

NAGY

VÁLASZTÉKBAN

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében N. Várad, Rákóci-ut.